

ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ของ “คุณหมอมกไชย”

กุหลาบ ปุริสาร¹

บทนำ

บทความวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนในฐานะที่มีความถนัดในการทำวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งจะนำเสนอบทความเรื่อง “ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ของคุณหมอมกไชย” จากผลการวิจัยของ กุหลาบ ปุริสาร (2558:15-16) ภาวะผู้นำที่ทรงพลัง (Resonant Leadership) พบว่าการเป็นผู้นำที่ทรงพลังของ ศาสตราจารย์.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ คุณหมอมกไชย แน่นนอนไม่ได้เกิดขึ้นจากความบังเอิญแต่ความเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่เป็นผลที่เกิดมาจากการทำงานอย่างหนัก ตลอดชีวิตในวัย 80 ปีของท่านซึ่งสอดคล้องกับหลักการผู้นำที่ทรงพลังจำเป็นต้องอาศัยการค้นหาเป้าหมายที่ชัดเจนให้กับตัวเองรวมถึงการใช้ชีวิตอยู่กับเป้าหมายดังกล่าวทุกวัน นอกจากนั้น จะต้องตระหนักถึงตนเองและผู้อื่นอย่างสมบูรณ์ด้วยความเป็นมนุษย์ทั้งความคิด จิตใจ ร่างกาย และจิตวิญญาณ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า การเป็นผู้นำที่ทรงพลังหรือผู้นำที่ยิ่งใหญ่ต้องก่อให้เกิดพลังภายในตนเองและแพร่กระจายพลังเหล่านั้นไปสู่ผู้อื่นให้สำเร็จ ซึ่งผลจากวิจัยเอกสารของผู้เขียนจำนวนไม่ต่ำกว่า 10 เล่ม ที่เขียนเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของ ศ.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ พบว่าท่านเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำในหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ภาวะผู้นำเชิงศรัทธา (Charismatic Leadership) ภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant Leadership) ภาวะผู้นำแบบสอนงาน (Coaching Leadership) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) ภาวะผู้นำเชิงมนุษย์สัมพันธ์ (Relational Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และรวมถึงภาวะผู้นำที่ทรงพลัง ต่อมา กุหลาบ ปุริสาร (2560:23-24) ได้เสนอบทความเรื่อง ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ : กรณีศึกษา คุณหมอมกไชย ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ สรุปว่า ภาวะผู้นำแบบ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ หรือ “Prof. Dr. KRASAE CHANAWONGSE Leadership Model” ที่ได้นำเสนอสามารถสรุปเป็นดังนี้ KRASAE CHANAWONGSE LEADERSHIP MODEL “รูปแบบภาวะผู้นำที่เป็นเลิศของคุณหมอมกไชย” ที่สมบูรณ์ที่สุดที่ได้จากการศึกษาเจาะลึกแบบกรณีศึกษา (A Case Study) ที่เป็นลักษณะศึกษาภาพรวมของบุคคลสำคัญ (The Whole Person) ที่สมควรนำไปเป็นแบบอย่าง

เกี่ยวกับ “การพัฒนาภาวะผู้นำ” ของตัวเราอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงยังคงมีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาพิจารณาถึงภาวะผู้นำเชิงศรัทธา (Charismatic Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำที่ทรงพลังของ ศ.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปสังเคราะห์เป็น ภาวะผู้นำตามรูปแบบกระแส ชนะวงศ์ (Krasae Chanawongse’s Leadership Model) ซึ่งได้นำเสนอไว้แล้วในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียตามลำดับอย่างต่อเนื่อง สำหรับฉบับนี้จะนำคุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบของท่านมาวิเคราะห์และวิพากษ์ในประเด็นสำคัญ ๆ ที่เป็นลักษณะโดดเด่นที่สุดของท่าน นั่นคือ “ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ใน 12 ด้าน” ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่ให้กับท่านผู้อ่านและผู้สนใจที่จะศึกษาบุคลิกบุคคลระดับสากลในด้าน “ภาวะผู้นำ” ทั้งในเชิงการปฏิบัติ เชิงประจักษ์ และเชิงพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคมโลก ดังจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. คุณหมอมกไชยเป็นผู้มีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องในด้านคำจำกัดความของภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารหรือผู้นำแสดงพฤติกรรมโน้มน้าว ชี้แนะ หรือจูงใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติตาม เพื่อขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จตามนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์กร (Goleman, 2000) ดังนั้น ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จได้ จะต้องมีความเข้าใจและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติมีความกระตือรือร้น และให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบายและภารกิจต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องผสมผสานบทบาทของทั้ง “ผู้นำ” และ “ผู้จัดการ” ได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ (Hickman, 1990)

2. คุณหมอมกไชยเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เชิงจริยธรรม (Ethical Visionary leader) ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อคิดของ Howell and Avolio (1992) ที่ชี้ว่า ผู้นำลักษณะนี้จะเป็นผู้ที่มี การประพฤติการปฏิบัติที่ดี ทำงานโดยมุ่งผลประโยชน์ขององค์กร สังคมส่วนรวม และประเทศชาติเป็นสำคัญ ดังคำกล่าว หรือวาทที่ทรงอิทธิพลต่อวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย และโรงเรียนในเครือของท่านที่ว่า “การศึกษาของชาวชนบทคืออนาคตของประเทศไทย”

¹รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาการและประกันคุณภาพ / อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

นอกจากนั้น คุณหมอยังเป็นคนใจกว้างรับฟังข้อมูลที่เป็นทั้งบวกและลบ ท่านเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้อื่น แบ่งปันข้อมูล เปิดโอกาสให้คนอื่นได้เรียนรู้และพัฒนา ท่านให้ข้อคิดเสมอว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” “Long Life education” เป็นสิ่งดีงามที่ควรปฏิบัติ จากคุณลักษณะ ดังกล่าว ส่งผลทำให้ผู้ตามเกิดการยอมรับในตัวท่านเกิดความผูกพัน ในองค์กรมีความพึงพอใจและความสุขจากการสังเกตบรรยากาศของหน่วยงาน ณ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียตั้งแต่ปี 2555-2562 รวม 8 ปี ผู้เขียนในฐานะเป็นอาจารย์นักวิจัยเชิงคุณภาพ มีโอกาสได้เฝ้าเห็นพัฒนาการขององค์กรไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าในการบริหารจัดการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาอย่างครบถ้วน สถานภาพของคณาจารย์มีความมั่นคง เจริญก้าวหน้าพัฒนาในวิชาชีพตามลำดับ ทั้งนี้ เพราะแม้จะเป็นวิทยาลัยเล็ก ๆ มีนักศึกษาประมาณ 2,000 กว่าคน มีคณาจารย์และเจ้าหน้าที่รวม 150 คน ต่างก็ทุ่มเท และสร้างสรรค์ผลงานคุณภาพในทุกด้านให้เกิดขึ้นได้อย่างมาก จะเห็นได้จากผลการประเมินการประกันคุณภาพ ภายในตั้งแต่ปีการศึกษา 2554-2561 อยู่ในระดับ “ดี-ดีมาก” และการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของ สมศ. ปี 2556 อยู่ในระดับ ดี รวมทั้งรางวัลเกียรติยศที่นักศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรี-โท ในหลักสูตรต่างๆ ได้รับรวมถึง คณาจารย์และวิทยาลัยได้รับรางวัลในระดับชาติอีกจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อมูลสารสนเทศเชิงประจักษ์

3. หากจะพิจารณาในด้านคุณลักษณะของผู้นำ (The Trait Approach to Leadership) ในเชิงบุคลิกภาพของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ จะประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ (Stogdill, 1948) ดังนี้

3.1 มีความเฉลียวฉลาด กล้าตัดสินใจ มีศิลปะในการพูดติดต่อสื่อสารหรือเป็นผู้มีวาทีศิลป์

3.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์หลากหลาย และมีผลงานเชิงประจักษ์ที่ประสบความสำเร็จจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

3.3 เป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ และมีความเพียรพยายามที่จะไขว่คว้าหาความสำเร็จอยู่เสมอ

จากคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ Stogdill ได้ระบุไว้ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับบุคลิกภาพของ ศ.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ อย่างยิ่ง ดังผลการศึกษาที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพไว้โดยละเอียดและในเชิงลึกพอสมควรในเรื่องที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามคุณหมอยังเป็นผู้นำยุคศตวรรษที่ 21 ที่ทันสมัยเสมอ ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีในการชี้แนะและปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรโดยท่านจะเน้นการให้ความสำคัญต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

นโยบายและดำเนินไปอย่างอิสระและมีเอกภาพ คุณหมอมิเพียงแต่จะมี “จิตใจ” (Mind) ของความเป็นผู้นำเท่านั้น แต่ท่านจะมีสำนึกในลักษณะของ “จิตวิญญาณ” (Soul) ของความเป็นผู้นำ ดังจะเห็นได้จากท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Visionary) มีความกระตือรือร้น (Passionate) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative) มีความยืดหยุ่น (Flexible) มีพลังแรงบันดาลใจ (Inspirational) มีนวัตกรรมทางการบริหารใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ ๆ จะเห็นได้จาก จุดเน้นชื่อเรื่องของการจัดโครงการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ CASNIC 1st-7th ปี 2555-2562 ชื่อเรื่องและเนื้อหาสาระจะมีความทันสมัยก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเสมอ อาทิเช่น ครั้งที่ 1 “Integrating Knowledge Towards the ASEAN Community” ครั้งที่ 2 “Inter-Disciplinary Research and Innovation for Future Sustainable Development” ครั้งที่ 3 “Education Reform for Social Justice : The New Challenge” ครั้งที่ 4 “Education Reform : Socio-Political Commitment” ครั้งที่ 5 “The University of Everywhere : International Networking” ครั้งที่ 6 “Blockchain in Education : The New Challenge for Academy Reform” และครั้งที่ 7 “Transformative Education for the Elderly ; The meaning of Continuing Education” เป็นต้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักการศึกษานักศึกษา คณาจารย์ และผู้สนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากมาย ที่เข้าร่วมงาน CASNIC อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ท่านเป็นนักผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างแท้จริง (Innovative) มีความกล้าหาญ (Courageous) และมีจินตนาการ (imaginative) อย่างชัดเจน (Fieman, 1995; Fraser, 1996)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสังเกต การจดบันทึกจากการเข้าร่วมฟังบรรยาย และการเข้าร่วมประชุม ในโอกาสที่คุณหมอมมาเป็นประธานในหลายวาระอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ว่า ท่านมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) และมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล (Effectiveness Leadership) ด้วย ซึ่งผู้นำลักษณะนี้ จะเน้นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อร่วมมือกันผลักดันให้องค์กรมีการพัฒนาไปสู่สภาพที่ควรจะเป็น จะเห็นได้จาก คุณหมอจะเป็นผู้สร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้น สิ่งที่เจริญก้าวหน้าให้เกิดกับองค์กรอย่างไม่หยุดยั้ง มีการสนับสนุน ส่งเสริมและกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนางาน พัฒนาคณะและแสวงหา

แนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาและสนับสนุนด้านผู้นำการ เรียนรู้ของบุคลากรอยู่เสมอ

5. **คุณหมอบริษัทผู้นำที่มีประสิทธิผล** ใน ศตวรรษที่ 21 (The 21st century) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล อาทิ เดวิส (Keith Davis) ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้นำต้องมีความเฉลียวฉลาด (intelligence) ซึ่งหมายถึง ความหลักแหลมในการวิเคราะห์ปัญหา หรือสัมพันธ์ภาพระหว่าง บุคคลที่ยังยากซับซ้อน รวมถึง การบรรลุภาวะทางสังคม (social maturity) นั่นคือ ผู้นำต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ ทนต่อภาวะคับข้องใจได้สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองและ ให้เกียรติผู้อื่นเสมอ นอกจากนี้ผู้นำที่มีประสิทธิผล จะมีการจูงใจภายในและมีแรงขับด้านความสำเร็จ (inner motivation and achievement drive) และมีทัศนคติที่ดี ด้านมนุษยสัมพันธ์ (human relations attitude) โดยเฉพาะ ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำจะต้องนำในเชิงวิชาการ เชิงความคิด เชิง concept ที่มองทะลุในศาสตร์ต่างๆ เกิดความรอบรู้ ในทุกด้านทั้งในรูปแบบของ IT Digital มัลติมีเดียต่างๆ รวมถึง รอบรู้ในพหุ วิทยาการ (Multi-disciplinary) และ พหุวัฒนธรรม (Multi-culture) ซึ่งคุณหมอบริษัทในวัย 85 ปี มีคุณลักษณะเช่นนี้อย่างเต็มภาคภูมิ

6. **คุณหมอบริษัทผู้นำที่มีความสามารถ** ในการเรียนรู้ (Learner person) คุณหมอบริษัทมักจะทำให้ข้อคิด ที่เป็นการกระตุ้นและส่งเสริมพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนา ตนเอง ให้กับบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ และมักจะหาโอกาส เข้าพบนักศึกษาในห้องสอนในฐานะวิทยากรพิเศษ หรือ บรรยายพิเศษในหลาย ๆ ครั้ง โดยท่านจะเน้นในเรื่อง “ความสามารถในการเรียนรู้” ของมนุษย์ นั่นคือ “ความสามารถในการเรียนรู้เป็นผลรวมแรงจูงใจ + ความ มุ่งมั่น+ความถนัดในการเรียนรู้” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของเพลโตที่กล่าวว่า “มนุษย์มีปัญหาตั้งแต่เกิด จึงหา ความรู้ได้ไม่จำกัด” และความสามารถที่โดดเด่นของผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 คือ ความสามารถในการเรียนรู้ ใคร เรียนรู้ได้เร็วย่อมได้เปรียบเสมอ” คุณหมอบริษัทได้แสดงตนเป็น ตัวอย่างที่ดีเยี่ยมในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long Life Learning) ดังเช่นปีเตอร์ ดรักเกอร์ บิดาแห่งวิทยาการ บริหารสมัยใหม่ บั้นปลายชีวิตเขายังกระฉับกระเฉงไม่ต่าง จากหนุ่มวัย 25 ในฐานะที่ปรึกษาพิเศษบริษัทขนาดใหญ่ ระดับโลกหลายแห่ง ทำให้เขาเดินทางไปทั่วโลก และเขียน หนังสือที่มีชื่อหลายเล่ม เป็นประโยชน์ต่อวงการต่าง ๆ คุณหมอบริษัทที่มีลักษณะเช่นนี้ ท่านเป็นผู้มีความ กระฉับกระเฉงมีความคิดสร้างสรรค์งานตลอดเวลา ดังเช่น

คนหนุ่มในวัย 30 แม้ท่านจะอายุย่าง 86 ปีแล้ว (2562) อายุเป็นเพียงตัวเลขจริง ๆ ในมุมมองของท่าน ท่านมักจะ บอกเราเสมอว่าอายุ 60 ปีคือวัยเริ่มต้นจึงสามารถ สร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติบ้านเมืองอีก นานัปการ ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีของเราในการทำงานท่าน ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยนเรศวร นายกสภามหาวิทยาลัยนราธิวาส และในหลายตำแหน่งทั้งด้านผู้นำ ทางการเมือง การศึกษา และทางสังคม หากจะวิเคราะห์เชิง ลึก จะเห็นว่าท่านเป็นผู้รู้จริง รอบรู้ตลอดเวลา ท่านให้ข้อคิด กับบุคลากรและนักศึกษาว่า “ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ยุค Digital และแนวโน้มใน อนาคตคนเก่งต้องรู้จักคาดการณ์ได้ถูก คนฉลาดต้องดูให้ เข้าใจ คนปรารถนาเรื่องจึงมองไกลออกไป” จึงจะสามารถมีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ได้อย่างสง่างาม และเป็นประโยชน์ต่อแผ่นดิน

7. **คุณหมอบริษัทผู้นำที่ “เป็นนายของอารมณ์”** คุณหมอบริษัท “เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอดทนเป็นเลิศ” เป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมตัวเอง ความอดทน เป็นการครองอารมณ์ เป็นการกระทำที่ฉลาดและมีเหตุผล “ความอดทน ไม่ได้หมายถึงการยอมรับปัญหาทุกอย่าง แต่เป็นการเผชิญหน้ากับปัญหาและจิตใจที่สูงส่ง ยอมรับ และให้อภัยอย่างแท้จริงด้วยความอดทนอดกลั้น”

คุณหมอบริษัทได้แสดงให้เห็นถึงในแนวคิดที่ว่า “เรื่องเล็กน้อยอดทนทำให้เสียการใหญ่” ความอดทนใน ลักษณะเช่นนี้ ในหลายกรรมหลายวาระในฐานะผู้นำใน ตำแหน่งต่าง ๆ อาทิเช่น ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศและในหลายกระทรวงที่ผ่านเข้ามาในชีวิตใน วงการทางการเมือง หรือแม้แต่ในวงการศึกษาระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ดังผลงานเชิงประจักษ์ ท่านมีความอดทนเป็นเลิศ ท่านสามารถขจัดปัญหาด้วยการระงับ ความเจ็บปวดและความน้อยใจ ไม่ตอบโต้ด้วยอารมณ์ใด ๆ ท่านเป็นผู้เห็นประโยชน์ระยะยาว และมีความสามารถ บริหารจัดการให้เรื่องราวต่าง ๆ สำเร็จเรียบร้อยอย่างงดงาม เสมอ ดังคำโบราณที่กล่าวว่า “อดทนไว้จะได้ทอง” นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ “ยกระดับความคิด” โดยการ ฝึกฝนจิตใจในความอดทน เป็นผู้ที่มีใจกว้าง ให้อภัยผู้อื่นมี คุณธรรมที่สูงส่ง มีอุดมการณ์กว้างไกล ไม่คำนึงถึง ผลประโยชน์ส่วนตัว หลาย ๆ ครั้งที่ท่านประสบปัญหาท่าน มักจะคำนึงถึงส่วนรวม คำนึงถึงความสามัคคี ท่านฝึกให้เรา มองเห็นสัจธรรมในชีวิต การเรียนรู้ในชีวิตจริงของมนุษย์บน ฐานความคิดที่ว่า “หากต้องการทำในสิ่งที่มีคุณค่าในชีวิต ควรอดทนต่อความยากลำบากต้องก้าวข้ามความกลัวและ สิ่งที่ยาวนานเบื้องหน้าด้วยการอาศัยคุณค่าหรือบรรทัดฐาน ของตัวเอง เพื่อมุ่งสู่อุณหภูมิที่สดใส”

“ความอดทนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความมุ่งมั่น” ทุกครั้งที่ผู้เขียนได้มีโอกาสได้เฝ้าสังเกตการแสดงปาฐกถาหรือการประชุมวาระพิเศษที่วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียท่านได้สนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการแต่แฝงด้วยปรัชญาชีวิตการทำงานที่มุ่งสัมฤทธิ์ผลรวมถึงเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ หลายโอกาสโดยที่ท่านจะ “เติมพลัง” ให้เราเสมอ ท่านเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “โลกนี้กว้างใหญ่นัก คุณจะเป็นเจ้าของท้องฟ้าแค่เท่าที่อยู่เหนือหัว หรือเป็นเจ้าของจักรวาลทั้งหมดก็ได้ ขึ้นอยู่กับการมองโลกของคุณเอง” เป็นคติพจน์เชิงบวกที่ท่านพร่ำสอนเราโดยไม่รู้ตัว

8. คุณหมอบเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรับฟังการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการเตรียมตัวหรือเตรียมเทคนิคการสื่อสาร คุณหมอบเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรับฟังอย่างพินิจพิเคราะห์สูงยิ่ง ท่านมักจะปลูกฝังทักษะผู้นำทางการฟังในทุกโอกาสเสมอ ดังคำกล่าวของ จางจงโหมง ประธานกรรมการบริษัทได้หวัน เซมิคอนดักเตอร์ แมนูแฟกเจอร์ จำกัด ที่บอกว่า “เคล็ดลับความสำเร็จในชีวิตคือการฟัง และการฟังมักจะสำคัญกว่าการพูด ต้องเข้าใจที่จะรับฟังและฟังอย่างเข้าใจ” จึงจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง

การรับฟังเป็นศิลปะ เป็นปัญญาและเป็นเทคนิคทางอารมณ์ทำให้เราเข้าใจคนอื่น อาจจะต้องพูดอะไรก็สามารถสื่อสารกันได้ การฟังเป็นสิ่งที่เราทำบ่อยที่สุดนอกเหนือจากการหายใจ คุณหมอบพูดเสมอว่า ก่อนการสื่อสารต้องรู้จักฟัง ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสาร “โดยเฉพาะการฟัง” เนื่องจากอุปสรรคที่จำเป็นในการทำงาน คือ การรับฟัง คนที่สั่นหวั่นในการรับฟัง จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้อื่นนำมาพิจารณาอย่างถ่องแท้เพื่อใช้ในการวางแผนชีวิต “พระเจ้าทรงประทานลิ้นให้อันเดียว แต่ทรงประทานหูให้สองข้าง ด้วยเหตุนี้ เราจึงควรฟังเป็นสองเท่าของการพูด “ดังนั้นสิ่งที่ยากในการสื่อสารไม่ได้อยู่ที่ว่าจะพูดความคิดเห็นของตนเองอย่างไร แต่อยู่ที่ว่าจะรับฟังคนอื่นอย่างไร”

9. คุณลักษณะที่โดดเด่นของผู้นำของคุณหมอบ คือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การเคารพผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น และการให้เกียรติผู้อื่น โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ “คน” มีค่ามากที่สุดและสำคัญมากที่สุด ผู้นำต้องรู้จักการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะเป็นได้จากคุณหมอบเป็นผู้ที่มีเครือข่ายมากที่สุดคนหนึ่งไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยหรือต่างประเทศ จะเห็นได้จากการทำ MOU ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ได้แก่

Nagasaki Wesleyan University, Tokiwa University, Himeiji Dokkyo University, St. Mary Language Center และสถาบันสอนภาษา Aoyama School ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาชั้นสูงจิ่งหง Yunnan University of Finance and Economics และ China Guangxi International Youth Exchange Institute ประเทศไต้หวัน ได้แก่ Meiho Institute of Technology, National Taipei College of Nursing และสถาบันการศึกษาชั้นนำต่าง ๆ อีก 5 แห่ง ประเทศเวียดนาม Duy Tan University ประเทศอินเดีย BKR Group of Educational Institution ประเทศกัมพูชา Khmer Foundation for justice and Development และการจัดโครงการร่วมมือทางวิชาการในระดับปริญญาตรี การแลกเปลี่ยนบุคลากร การฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา ร่วมกับมหาวิทยาลัยบาเกียว ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน ก.พ. ของประเทศไทยและนานาชาติ แสดงถึงความสามารถของท่านในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักบริหารเครือข่าย ถือเป็นความสามารถของผู้นำในชั้นสูงสุดยอดในการก้าวกระโดดเพื่อส่งสมรรถยากรบุคคล ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นส่งผลต่อการพัฒนาตนเองและเป็นความสุขของเราด้วย จึงถือเป็นจุดเด่นของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียอีกด้านหนึ่งสรุปการศึกษายังพบว่า **คุณหมอบได้มีวิธีสร้างเครือข่าย** โดยท่านเป็นผู้ใส่ใจในเรื่องสำคัญ ดังนี้

9.1 การรักษาชื่อเสียงของตนเองไม่ให้ต่างพร้อยตลอดชีวิต ทั้งเรื่องหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น การสร้างชื่อเสียงนี้ต้องผ่านกระบวนการใช้เวลายาวนาน และต้องผ่านการทดสอบครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ชื่อเสียงอาจถูกทำลายหมดสิ้นภายในวันเดียวหรือชั่วพริบตา เราทุกคนต้องระวังชื่อเสียงของตนเองเหมือนหินลงทองเพราะชื่อเสียงทำให้ผู้คนเปิดใจยอมรับและเชื่อมั่นเราได้

9.2 เป็นผู้ให้ก่อนคุณหมอบได้พูดเสมอถึงการเป็น “ผู้รู้จักให้ก่อน” และท่านก็ปฏิบัติเช่นนั้นกับทุกคน ดังคำให้สัมภาษณ์ของ อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา และผู้ใกล้ชิดที่พูดตรงกัน และผลงานเชิงประจักษ์ของท่าน รวมถึงรางวัลแมกไซไซ ที่ท่านได้รับ หรือแม้กระทั่งชีวิตของท่านแพทย์หญิงเพ็ญแข ชนวงษ์ “แม่หมอ” ของชาวเทา – ทอง วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ดังคำปณิธานของท่านที่บอกว่า “การให้ความรู้เป็นวิทยาทานที่ยิ่งใหญ่” เป็นต้นคุณหมอบยังบอกอีกว่า “ยิ่งให้มากเท่าใด ยิ่งได้มากเท่านั้น” นั่นคือ มิติทางความคิดที่เป็นสุดยอดของผู้นำเชิงศรัทธา บารมีอีกด้านหนึ่ง

9.3 ท่านใส่ใจในรายละเอียดเสมอ เช่น การรักษามารยาท การรักษาคำพูดและควรใส่ใจในความรู้สึกต่อกัน ท่านจะใส่ใจและสามารถจัดการได้อย่างรอบคอบ และจะเกิดผลดีต่อตัวเองเสมอ การสร้างเครือข่ายผู้คน คุณหมอดีได้ทำมาตลอดชีวิตของท่าน ใช้เวลาสั่งสมมายาวนาน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า “ท่านเป็นคนมีภาวะผู้นำเชิงศรัทธาบาบามี โดยเฉพาะความมีเสน่ห์ดึงดูด และเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลอื่นในระดับสูงส่งผลต่อความสำเร็จที่ตามมา” สมควรชื่นชมหลังจะใช้เป็นแบบอย่างที่ดีได้

10. คุณหมอบริการเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารอารมณ์ (Emotional Quotient) ความสามารถในการบริหารอารมณ์ หรือ EQ เป็นเรื่องสำคัญมากในการทำงาน ซึ่งสามารถส่งผลต่อคนรอบข้าง ดัง แดเนียล โกลแมน (1995) ได้ให้ความหมายของ EQ ว่า “เป็นความฉลาดทางอารมณ์” โดยผู้เขียนได้สรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ “คุณหมอบริการเป็นผู้สามารถควบคุมอารมณ์การระบายอารมณ์ และการปรับอารมณ์ โดยอาศัยการมองโลกในแง่ดีของท่าน ท่านสามารถใช้อารมณ์ขันในบางโอกาสมาผ่อนคลายความตึงเครียดได้อย่างวิเศษ จะหาคนเช่นนี้ค่อนข้างยากมากทีเดียว”

11. ความสามารถในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่านเป็นผู้มีทักษะภาวะผู้นำแบบ Communicative Leadership คุณหมอบริการเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารที่ยืดหยุ่นและเป็นเลิศ ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาของท่าน ท่านสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมไปสู่ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสต่างๆ มีความชัดเจนทั้งการพูดและการเขียน มีขั้นตอนเป็นระบบ เป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้คณะบุคลากรมีกระบวนการพัฒนามีจุดหมายในการทำงานที่ชัดเจน ท่านสามารถโน้มน้าวให้อีกฝ่ายยอมรับสนับสนุน คุณหมอบริการจะพูดถึงหรือบรรยายถึงปัจจัยในการสื่อสารที่ดี 4 ประการ คือ 1) รู้ว่าพูดอะไร นั่นหมายถึง รู้จุดหมายในการสื่อสาร 2) รู้ว่าเมื่อไรควรพูดและไม่ควรพูด นั่นคือ รู้เวลาเหมาะสมในการสื่อสาร 3) รู้ว่าจะพูดกับใคร นั่นคือ รู้เป้าหมายของการสื่อสาร และ 4) รู้ว่าจะพูดอย่างไร นั่นคือ รู้เทคนิคและวิธีการสื่อสาร

ดังนั้น จึงพอจะสรุปได้ว่า ท่านมีศิลปะในการสื่อสาร สิ่งที่เราต้องการสื่อมักจะเป็นภาพลักษณ์ที่ปรากฏในใจครั้งแรกเสมอ ดังนั้น คุณหมอบริการมักจะฝึกให้บุคลากรพูดสรุปภายในเวลา 3 นาทีเสมอ เมื่อมีโอกาส ท่านกำลังฝึกให้เราตระหนักว่า เวลาพูดและเวลาทำงานงานต้องระวัง ต้องพยายามทำให้คนอื่นเข้าใจความหมายในเวลาสั้นที่สุด ค้นหาสาระที่แท้จริงให้ได้และพูดให้ตรงจุดที่สุด

นอกจากการสื่อสารของภาษาแล้ว การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยภาษากาย สายตาทิริยา ท่าทางต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งคุณหมอบริการเห็นด้วยดีเสมอ อ่อนโยน เป็นสุภาพบุรุษที่อบอุ่นเสมอในทุกโอกาส

12. ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคปัญหา คุณหมอบริการเป็นผู้ที่มีพลังมากมายในตนเอง เป็นพลังมหัศจรรย์ที่ทำให้ท่านเข้มแข็ง สามารถฝ่าวิกฤตปัญหาต่างๆ ได้อย่างสง่างาม และนำภาคภูมิใจในความความสำเร็จที่ตัวท่านเอง และประเทศชาติได้รับ ท่านมักจะพูดเสมอว่า “ขอบคุณความจนที่สอนผมให้เป็นคนอดทนและเป็นนักต่อสู้ชีวิตจนมีวันนี้ได้ ผมไม่เคยมีความรู้สึกตัวเองว่าต่ำต้อย แต่ความจนเป็นแรงกระตุ้นที่ดีที่สุด มันคือพลังมหาศาลที่สามารถพลิกวิกฤต เป็นโอกาสให้ผมได้พัฒนาตนเอง สร้างสรรค์ชีวิตของผม ไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาทตลอดเวลา และผมก็จะสอนคนอื่นให้เห็นถึงคุณค่าของความจนเสมอ”

หากจะพิจารณาถึงลักษณะพิเศษของคุณหมอบริการในการเผชิญอุปสรรค จะพบว่า 1) ท่านเป็นคนไม่หนีปัญหา ถ้าเผชิญปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา จากหลักคิดที่ว่า “ปัญหาไว้แก้ไม่ไขมีไว้แก้” “ไม่มีอะไรที่เราทำไม่ได้ ยกเว้นว่าจะไม่ทำต่างหาก” 2) ถ้าท่านจะขอความร่วมมือจากบุคคลอื่น ถ้าท่านจะสร้างเครือข่ายและที่สำคัญสอนให้เราเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 3) ท่านไม่เคยปล่อยให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ การเห็นคุณค่าของเวลาที่มีความสำคัญมาก ดังนั้น การรีบลงมือทำทันที ท่านสอนเราเสมอว่า “ชีวิตยังมีความหวัง โลกนี้ไม่ได้มืดตลอดไป อีกไม่นานฟ้าก็จะสว่างแล้ว” และ 4) การไม่จมอยู่ในความทุกข์ เพราะความสุขและทุกข์ไม่จีรังยั่งยืน เมื่อมีอุปสรรคเข้ามา ความพยายามจะทำให้อุปสรรคจากไป การทะลวงความคิดที่เป็นอุปสรรค ควรแสวงหาอุดมการณ์ที่สูงขึ้น การที่ยิ่งต้องฝ่าฟันมากขึ้น และทุกครั้งที่กำลังสูงชันจะหมายถึงอิสระที่สูงขึ้นอีกขั้นหนึ่งเสมอ ดังนั้นเราต้องใช้ “ปัญญา” แก้ปัญหานั้นๆ ดังคำพูดของ คาร์เนกี ที่กล่าวว่า “อุปสรรคเป็นบทเรียนที่ดีที่สุดในชีวิต” รวมถึง ออนอเรเดอ บัลซัค นักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ชาวฝรั่งเศส ที่กล่าวว่า “อุปสรรคเป็นฐานรองสำหรับอัจฉริยะ เป็นทรัพย์สินสำหรับคนเก่ง แต่เป็นเหวลึกสำหรับคนอ่อนแอ”

คุณหมอบริการจะกล่าวเสมอเมื่อมีโอกาสว่า “คนธรรมดาสร้างปัญหา คนเก่งพลิกวิกฤตเป็นโอกาส อุปสรรคมักเกิดจากคน และขจัดได้ด้วยคน ความราบรื่นไม่ได้อยู่ตลอดเวลา คนที่ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่เป็นคนตั้งใจมั่น ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา เราจึงควรเปิดใจให้กว้าง ตอบรับอุปสรรคด้วยความกระตือรือร้นเสมอ”

คำพูดนี้สอดคล้องกับ มุฮัมหมัดอาลี ยอดนักมวยอดีตแชมป์โลกรุ่นเฮฟวีเวต ที่ระบุว่า “the greater the obstacle, the more glorious the moment of success” “อุปสรรคยิ่งสาหัส วินาทีแห่งความสำเร็จยิ่งรุ่งโรจน์” เป็นการบ่งบอกถึงความไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคใด ๆ

บทสรุป

“ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ของคุณหมอมแมกไซไซ” ผู้เขียนได้นำเสนอโดยศึกษาวิเคราะห์ วิพากษ์ และอภิปราย เชื่อมโยงให้ท่านผู้อ่านได้เห็นภาพ 12 ประการอย่างละเอียด รวมถึงตัวตนที่แท้จริงของท่านมาโดยลำดับ ทั้งได้อภิปรายเจาะลึกว่า มีความเหมือนหรือความแตกต่าง จากทฤษฎีสำคัญ ๆ อย่างไร หรือสอดรับในแง่ใด จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ในบทความนี้คงจะเกิดประโยชน์ไม่มากนักน้อย สำหรับท่านที่สนใจ นักการศึกษา นักบริหาร นักศึกษา หรือนักวิจัย ในการนำไปใช้ประโยชน์ในวงกว้างและเป็นแนวทางพัฒนาตนเอง ถือเป็น “แบบอย่างที่ดี” ที่ทรงคุณค่าที่เราสมควรที่จะกล่าว “ขอกราบคารวะอย่างสูงสำหรับผู้เป็นบรมครูทางภาวะผู้นำที่แท้จริง ที่สร้างคุณงามความดี ฝากไว้บนแผ่นดินไทย” และในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ และในนามของคณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียขอมอบหัวใจเป็นลูกศิษย์ของคุณหมอมแมกไซไซตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

1. กระแส ชนระวงศ์. (2554). **ความสำเร็จอยู่แค่เอื้อม**, พิมพ์ครั้งที่ 9 สำนักพิมพ์พิมพ์มีเดีย, กรุงเทพฯ.
2. กุหลาบ ปุริสาร. (2556). **ภาวะผู้นำ**. เอกสารประกอบการสอน วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.

3. กุหลาบ ปุริสาร. (2556). **ภาวะผู้นำเชิงศรัทธา บารมีของผู้บริหารระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย : กรณีศึกษา ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนระวงศ์ “คุณหมอมแมกไซไซ”**. วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
4. กุหลาบ ปุริสาร. (2558). **ภาวะผู้นำที่ทรงพลัง (Resonant Leadership)** วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ปีที่ 5(1), 15-16.
5. กุหลาบ ปุริสาร (2560). **ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ : กรณีศึกษา คุณหมอมแมกไซไซ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนระวงศ์** วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ปีที่ 7(1), 23-24.
6. Daniel Goleman (2000). **Leadership That Gets Results**. Harvard Business Review, March/April, 2000, pp 78-90.
7. Fireman, Jacklyn. (1995). **Winning Ideas from Maverick Manager**, Fortune (February 6, 1995) : 66-80.
8. Hickman, C.F. (1990). **Mind of a manager, soul of a leader**. New York: John Wiley.
9. Howell. J.M., & Avolio, B.J. (1992). **The ethics of charismatic leadership: Submission or liberation?** Academy of Management Executive, 6(2). 43-54.